

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1977/35

Karar Sayısı:1977/43

Karar Günü:7/4/1977

Resmi Gazete tarih/sayı:31.5.1977/15952

İtiraz yoluna başvuran: İğdır Tapulama Hâkimliği

İtirazın konusu : 9 Haziran 1934 günlü, 2502 sayılı (Kars Vilâyetiyle Bayazıt, Erzurum ve Çoruh Vilâyetlerinin Bazı Parçalarında Muhacir ve Sığıntıların Yerleştirilmesi ve Yerli Çiftçilerin Topraklandırılması Hakkında Kanun) un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

I- OLAY :

Mahkemenin elindeki davaya konu yapılan taşınmaz mal, 20 yılı aşan bir süredenberi davacının zilyetliğinde iken, tapulama tespiti sırasında Birinci Dünya Savaşından sonra başka devlet uyruğunu seçenlerden metruken Hazineye intikal ettiği anlaşıldığından Hazine adına tespit edilmiştir. Davacının itirazını yerel Tapulama Komisyonu reddetmiştir. Bunun üzerine İğdır Tapulama Hâkimliğinde açılan davada mahkeme, uygulama durumunda olduğunu kabul ettiği 9 Haziran 1934 günlü, 2502 sayılı Kanunun 1. maddesini Anayasa'ya aykırı görerek iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III- METİNLER:

1- İptali istenen yasa kuralı:

9 Haziran 1934 günlü, 2502 sayılı (Kars Vilâyetiyle Bayazıt, Erzurum ve Çoruh Vilâyetlerinin Bazı Parçalarında Muhacir ve Sığıntıların Yerleştirilmesi ve Yerli Çiftçilerin Topraklandırılması Hakkında Kanun) un birinci maddesi şöyledir:

"Madde 1- Kars Vilâyetiyle Bayazıt Vilâyetinin İğdır ve Tuzluca (Kulp), Erzurum Vilâyetinin Oltu ye Çoruh Vilâyetinin Artvin, Şavşat ve Borçka kazalarında ve Kemalpaşa Nahiyesinde hıyar haklarını başka bir Devlet hesabına kullanıp buralarını bırakmış bulunan Rus tebasına ait toprakların ve yapıların mülkiyeti Devlete intikal etmiş bulunmakta olduğundan gerek bunlardan ve gerek Devlete ait başka topraklardan ve yapılardan muhacirlere, mültecilere yerleşmek üzere Hükümetçe bayağı yerleştirme haddi içinde verilmiş bulunan evler, ahırlar, samanlıklar, dükkânlar ve topraklar bunlara parasız temlik olunup tapuya bağlanır. Muhacirlerden ve mültecilerden henüz yerleştirilmemiş olanlar da Yerleştirme Kanunu hükümlerine göre bu yerlerde parasız yerleştirilirler."

2- Dayanılan Anayasa kuralları:

Başlangıç

Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan;

Anayasa ve Hukuk dışı tutum ve davranışlarıyla meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 Devrimini yapan Türk Milleti;

Esas Sayısı:1977/35
Karar Sayısı:1977/43

Bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün halinde, millî şuur ve ülküler etrafında toplayan ve milletimizi, dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak millî birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk Milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak ve;

"Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesinin, Millî Mücadele ruhunun, millet egemenliğinin, Atatürk Devrimlerine bağlılığın tam şuuruna sahip olarak;

İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahım gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için;

Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasa'yı kabul ve ilân ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete, adalete ve fazilete âşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder.

Madde 11- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, Cumhuriyetin, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile veya Anayasa'nın diğer maddelerinde gösterilen özel sebeplerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunamaz.

Bu Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerden hiç birisi insan hak ve hürriyetlerini veya Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayırımına dayanarak, nitelikleri Anayasa'da belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak kasdı ile kullanılamaz.

Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası kanunda gösterilir.

Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Madde 37- Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır. Kanun, bu amaçlarla değişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini gösterebilir. Devlet, çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

Toprak dağıtımı, ormanların küçülmesi veya diğer toprak servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

3- İlgili yasa kuralı:

12/5/1966 gününde, yürürlüğe giren 766 sayılı Tapulama Kanununun 19/7/1972 günlü, 1617 sayılı Yasa ile değiştirilen 33. maddesi şöyledir ;

"Madde 33- (19/7/1972 - 1617) Tapuda kayıtlı olmayan ve beher parçasının yüzölçümü 20 dönüme kadar olan (20 dönüm dahil) gayrimenkul, çekişmesiz ve aralıksız en az 20 yıldan beri malik sıfatıyla zilyetliğini, belgelerle veya bilirkişi veyahut tanık beyanlarıyla tevsik eden zilyedi adına kaydedilir.

Esas Sayısı:1977/35
Karar Sayısı:1977/43

Aynı şahsın yekdiğerine bitişik olup da, yüzölçümü toplamı 20 dönümden fazla bulunan müstakil parçalar üzerindeki zilyedliği ayrı ayrı sebeplere dayandığı takdirde, her parçanın yüzölçümü 20 dönümü geçmemek ve zilyedliğe ilişkin diğer unsurlar mevcut olmak kaydıyla, bu parçalar zilyedi adına kaydedilir.

Yüzölçümü 20 dönümü geçen müstakil parçaların, veya aynı şahsın ayrı ayrı sebeplere dayanarak zilyedi bulunduğu yekdiğerine bitişik ve yüzölçümü 20 dönümü aşan birden fazla parçalardan her birinin 20 dönümlük kısmı, zilyedliğe ait I inci fıkradaki unsurların mevcudiyeti halinde zilyedi adına kaydedilir.

Bir tapulama bölgesinde, bu maddenin I, II ve III üncü fıkraları gereğince bir kişinin iktisap edebileceği gayrimenkullerin toplam büyüklüğü 50 dönümü geçemez.

Arazinin yukarıdaki fıkraların kapsamı dışında kalan kısmının zilyedi adına kaydedilebilmesi için, birinci fıkra gereğince delillendirilen zilyedliğin ayrıca aşağıdaki belgelerden birine dayandırılması lâzımdır.

- a) 1950 yılına veya daha önceki yıllara ait vergi kaydı,
- b) Zilyed lehine kesinleşmiş mahkeme ilâmları,
- c) Tasdikli irade suretleri ve fermanlar,
- d) Muteber mütevellî sipahi, mültezim, temessük veya senetleri,
- e) Kayıtları bulunmayan tapu veya mülga Hazinei Hassa Senedi veya muvakkat tasarruf ilmühaberi,
- f) Tasdiksiz tapu yoklama kayıtları,
- g) Mülkname, muhasebatı atika kalemi kayıtları,
- h) Mubayaa, istihkâm ve ihbar hüccetleri,
- İ) Evkaf idarelerinden tapuya devredilmemiş tasarruf kayıtları,

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerler ile kanunlar uyarınca Devlete kalan gayrimenkuller - tapuda kayıtlı olsun veya olmasın - kazandırıcı zamanaşımı yoluyla iktisabedilemez ve bu madde hükmü uygulanamaz.

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesinin 7/4/1977 gününde Kani Vrana, Şevket Müftügil, Ahmet Akar, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Ahmet Salih Çebi, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla İçtüzüğün 15. maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında aşağıdaki konu üzerinde durulmuştur :

Anayasa'nın 151. maddesi uyarınca bir mahkeme, bakmakta olduğu davada, uygulanacak kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Davada uygulanma olanağı bulunmayan "bir yasa kuralının iptalini isteme yetkisi mahkemelere tanınmamıştır. Bu nedenle itiraz konusu 2502 sayılı Kanunun birinci maddesinin bakılmakta olan davada uygulanma yeri bulunup bulunmadığı sorununun çözülmesi gerekir.

Çekişmeli yerin Birinci Dünya Savaşı sonunda yapılan andlaşma ile Devletin mülkiyetine geçtiğinde uyuşmazlık yoktur. Davacının 20 yıldan çok bir süreden beri zilyetliğinde iken, bu yer Hazine adına kütüğe geçirilmiştir. Davacının isteminin yerine getirilmesine 766 sayılı Tapulama Kanununun 33. maddesinde yer alan hüküm engel olmaktadır. Mahkeme bu hükmü uygulayacaktır. Çünkü 33. maddenin son fıkrasında "...kanunlar uyarınca Devlete kalan gayrimenkuller - tapuda kayıtlı olsun veya olmasın, kazandırıcı zaman aşımı yoluyla iktisap edilemez" denilmektedir. "Kanunlar uyarınca Devlete kalan gayrimenkuller" deyiminin Anayasa'ya aykırılığı mahkemece ileri sürülmemiştir. Mahkemece öne sürülen itirazın dayanağını şu düşünce oluşturmaktadır : 33. maddenin son fıkrasında söz konusu edilen kanunlar arasında açıkça adı ve sayısı belirtilmemekle birlikte, 2502 sayılı Kanun da vardır. Bu kanunun 1. maddesi, çekişmeli taşınmazı Devlet malı saymıştır. Bu hüküm iptal edilirse, 33. maddenin uygulanmasında davacının hakkını engelleyen bir neden kalmayacaktır.

Bu düşünce Anayasa'ya aykırılık itirazına dayanak yapılamaz. Çünkü taşınmazın kütüğe geçirilmesi koşullarını Tapulama Kanununun 33. maddesi düzenlemekte ve davada uygulanacak hüküm niteliğini de bu madde taşımaktadır. Ortada 2502 sayılı Kanuna gönderme yapan bir hüküm de yoktur. Bu kanunun 1. maddesi uyrukluk seçme hakkını başka bir Devlet yararına kullanan kişilerden kalma taşınmazların kimlere verileceğini düzenlemektedir. Bu maddenin eldeki davada uygulama olanağı bulunmamaktadır.

İtiraz konusu madde içinde yer alan "...mülkiyeti Devlete intikal etmiş bulunmakta olduğundan..." deymi de söz konusu taşınmazların, bu kanunla devlet mülkiyetine geçtiğini kabule elverişli değildir. 2502 sayılı Kanun teklifinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, bu gibi taşınmazlar daha önce "ahden" yani Sovyetlerle Türkiye arasında yapılan andlaşmalarla ve bunları onaylayan kanunlarla Türk egemenliğine geçmiştir. (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi : Devre 4, Cilt : 12, Sıra No : 145), 21 Temmuz 1337 (1921) günlü, 141 sayılı Kanunla onaylanmış bulunan 16 Mart 1337 (1921) günlü Moskova Andlaşmasıyla 16 Mart 1338 (1922) günlü, 207 sayılı Kanunla onaylanmış olan 13 Ekim 1337 (1921) günlü Kars Andlaşması bu konuda açık ve kesin kuralları içermektedir (Üçüncü Tertip Düstur : Cilt : 2 Sayfa : 72 ve Cilt : 3, Sayfa : 14), 2502 sayılı Kanun ise, daha önce Devlete geçmiş olan bu taşınmazların göçmen ve mültecilere hangi koşullarla verilir tapu kütüğüne geçirileceğine ilişkindir.

Yukarıdaki açıklamalar mahkemenin elindeki davada 2502 sayılı Kanunun 1. maddesinin uygulanma olanağı bulunmadığını yeterince gösterdiğinden itiraz, mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddedilmelidir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamıştır .

V- SONUÇ:

9/6/1934 günlü, 2502 sayılı Kanunun 1. maddesi, Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanacak hüküm bulunmadığından, itirazın mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoyuyla ve oyçokluğuyla,

7/4/1977 gününde karar verildi.

Başkan
Kâni Vrana

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit ZARBUN

Esas Sayısı:1977/35
Karar Sayısı:1977/43

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Her türlü malı elde tutma yahut sahibi olma koşullarının "Kanunlarla saptanması" ilkesi, karşı çıkılamayacak bir hukuksal kural, bu koşulları belirleyen yasanın ele alınması ise, doğaldır.

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu